

225

PREOTULU ROMANU.

DIUARIU BASERICESCU

SCOLASTICU si LITERARIU.

*Buzele preotului voru pazi sciinti'a si lege voru
cercá din gur'a lui. Malachi'a c. II. v. 7*

Nr. XIV.

OCTOBRE.

An. XI. 1885.

Serbatorile Preacuratei Vergure Mari'a.

„Éta de acumu me voru ferici
tóte popórele.“ (Luc. I, 48.)

I. Temeiulu dogmatecu isi moralu alu Serbatoriloru Preasantei Vergure Maria.

Fiacarea serbatóre cá una institutiune sacra basericeasca, — cá unu terenu si mediulocu pentru contestarea si eserciarea cultului publicu divin, — precumu insusi acelu cultu divin, ast'feliu si serbatorile au de basa o idea obiectiva si subiectiva, au de temeiu tainele deosebite ale credintiei si ale moralului crestinescu, avendu unulu si acela siu scopu finalu adeca adorarea si preamarirea lui Ddiu.

Ambe aceste idei inse au intre sene o legatura armonica, — o asiediare si descoperire sistematica in officinulu sacru prescrisu, anume asia, cá ideei obiectiva se superedifica ideia subiectiva, — invetiatureloru credintiei urmédia ace'a a moralului, respective indemnare spre insusirea subiectiva si contestarea publica a taineloru legate cu ideia obiectiva.

Si precumu credinti'a si moralulu crestinescu desî in sene luat e unulu si acel'asiu, si cu tóte aceste intru marturisirea, contestestarea, descoperirea si eserciarea acelor'a potemu deosebí parti diferite: chiar' asia stámu si cu serbatorile, pentru-cá desî vomu díce cá acele au de temeiu principalu adevierea unei si acelei'asi credintie, unui si acela siu moralu, — au unulu si acela siu scopu finalu alu preamaririi lui Domnedieu: totusi temeiuurile speciale ale aceloru serbatori sunt de o parte descoperirea si contestarea obiec-

tiva, éra de alta parte lucrarea subiectiva a diferitelor parti constitutive ale acelei credintie, alu acelu moralu crestinescu.

Acestea premitiendu-le, cu privire la serbatorile Preacuratei Vergure Maria vomu dara se intrebamu cá: care este temeiulu dogmaticu si moralu, care este ideia obiectiva si subiectiva, de care, cá si de unu spiritu vivificatoriu sunt petrunse acele serbatori, si care impartasiescu acelor'a caracterulu sacru serbatorescu, — si pretiulu internu preamaritu?

Dupa cuprinderea nóstra: Ide'a obiectiva a serbatoriloru Mariane este ins'asi Preacurat'a Vergura Maria cu tóte in-susîrile, cu tóte virtutîle, — prerogativele si privilegiete cerești cu care din special'a gratia domnedieesca fù ineztrata. Séu cu alte cuvinte ide'a si scopulu obiectivu alu serbatoriloru mariane este descoperirea chiara, contestarea temeinica, — lamurirea luminata a credintiei crestinesci prin dovedi intarite despre pusetiunea si relatiunea admirabila a Preacuratei V. Maria fația de opulu divinulu alu realizarei rescumperarei genului omenescu, impreunata totu-de-a-un'a cu preamarirea demnitatii inalte a Acelei Mame a Domnului.

Éra ideia impreuna si scopulu subiectivu alu numitelor serbatori este: cunóscerea credintiósá a ideiei obiective: — a frumsetiei virtutîloru — a sublimitatii toturor prerogativelor stralucitorie in Preasant'a Fetióra, — si prin acést'a indemnarea santa la apretierea cuvenita, la imbraciarea caldurósá, la urmarea factica si durabila a acelor virtuti, si ast'felu a dovedí cultulu sacru ce i-se cuvene amesuratu dignitatiei si pusetiunei Ei ce ocupa intru realizarea divina a rescumperarei.

Aceste dóue idei preasante, aceste dóue scopuri preainalte stralucescu din tóte, si din un'a fiacare serbatória instituita intru onórea Preacuratei Vergure Maria.

Descoperirea si lamurirea acestorui idei si scopuri sublime ale serbatoriloru mariane formédia si constitua apoi esenti'a, spiritu si partile constitutive ale cultului sacru datoritu si contestatu de catra s. baserica de fația Preasant'a Verg. Maria.

Deóra-ce inse cultulu acest'a e in legatura strénsa cu opulu rescumperarei si cá atare are una influentia si putere deschilinita spre sustienerea, intarirea si latírea ordului mo-

ralu; — dar' dupa-ce chiar' acelu cultu este o tienta speciala a inimiciloru credintiei nóstre intru combaterea s. nóstre religiiuni si a institutiuniloru sacre basericesci: este de lipsa si va fi de folosu cá inainte de a intrá intru pertractarea speciala a insemnatatei serbatoriloru mariane, se consideramu numai pre scurtu natur'a si esenti'a, — scopulu si modulu cultuluiu sacru atribuitu si doveditu de catra s. baserica faia de Preasant'a Maria.

II. Cultulu Preacuratei Vergure Maria.

Recunóscerea cuvenita a vertutiloru, apretiarea démna si laudabila a fapteloru maretie si virtuóse, — preinaltiarea solemna a meriteloru cascigate si recunoscute, cu unu cuventu descoperirea stimei corespondiatórie faia de persóne si fapte vertuose, acést'a zace in insasi firea omenésca, este o insusíre principala a acelei'a, si o conditiune essentiala a contastarei gradului de cultura, de caracteru si de fericire atátu in viéti'a singurateloru, cátu si a familieloru si a natiuniloru.

Pentru-cá fora de stima, incredere ar' fi unu conceptu lipsitu de ori si ce spiritu de viéti'a; fora de acea credinti'a si sperarea in Domnedieu si in omenie desiérta si faciarita, — in pacea si inaintarea morala nu are nici una valóre, neci unu temeiu statornicu. Pentru ace'a preabine díce unu scrietoriu, cá stim'a si cultulu descoperita este una speie a religiunei care léga pre ómeni intre sine si pre toti cu Domnedieu. ¹⁾

Acést'a asia fiíndu, si considerandu essenti'a, scopulu si special'a relatiune si influintia a s. nóstra religiiuni asupr'a vietiei nóstre morale, cu dreptu cuventu potemu díce, cá cultivarea si dovedirea stimei, a cultului adevveratu demnu si sacru este o caracteristica propria 'neabdisputabila basericei lui Christosu. Deórece prin invetiaturile sacre ale acelei'a nu numai cá in modu perfectu se descopere si se reguléza relatiunea intre Domnedieu si omu cá intre Creatoriu si creatura; si intre ómeni cá fii unui si aceliuasiu

¹⁾ Smiles „Character“ I. pag. 25 citatu de Stefanu Sullay „Boldogs. Szüz Mária tisztelete“ Eger. 1882. pag. 271.

parinte si impreuna mosteni ai imperatiei lui Domnedieu; ci pre lînga acésta s. baserica este depositulu, factorulu si midilocitoriulu celu mai sacru si puternicu alu lucrarei toturoru virtutiloru si a fapteloru morale. In baserica 'si afla cu adeveratu recunós cere meritata, si remunerare démna ce-résca tóte virtútile si fapte maretie. Prin urmare este ade-veratu cà si eserciarea cultulu sacru este strénsu legata cu viéti'a si puterea de viéti'a datatória a s. baserice.

Acestu adeveru neci cà se trage intru atât'a la indoiéla de catra unii cá acei'a, cari ori din nesciintia, ori din pre-ocupatiune séu chiar' din rea vointia si ostentare góla despre-tiuiescu cultulu sacru alu basericei si respective descopere-rirea si contestarea acelu cultu in specie faéia de persón'a Précuratei Vergure Maria; ci acei'a mai tare ataca si se inpedeca în modulu descoperirii acelu'a, asserandu intre al-tele, cà prin cultulu crestinescu ce se atribue decàtra s. baserica Mamei Domnului se eserciédia o forma de idolola-trie dandu-se adeca creaturei unu atare cultu ce se cuvene numai lui Domnedieu ce'a-ce apoi ar' fi si degradarea si vatemarea Majestatii divine.

Se ne oprimu dara puéinelu, cá din ratiunile si insusí-riile cultulu ce se atribue Preacuratei Vergure Maria se cu-nóscemu nu numai frumséti'a, pretiulu si folosulu salutaru alu acelu cultu, ci si netemeinici'a si falsitatea obiectiuni-niloru aduse faéia de acelu cultu sacru.

Dîcu dara contrarii, cà cultulu sacru ce se atribue Preasantei Maria este o forma de idololatria intru câtu adeca unei creature s'ar' atribuí adorare si veneratiune cá si chiar' fiintiei celei mai inalte, lui insusi Domnedieu.

Nemica e mai falsu decàtu acést'a. Pentru-cà celu ce cunósce numai câtu decàtu temeiturile credintiei, a invetiatureloru crestinesci, chiar' si luminatu va cunósce cà pri-mulu articlu alu credintiei este „se onoredi pre Domnulu Domnedieulu teu si Lui singuru se servesci.“¹⁾ Acésta a demandatu Christosu si a pusu temeiuulu invetiatureloru sale.“)

¹⁾ II. Leg. VI, 13, — X. 30 : I Reg. VII, 3. ²⁾ Math. IV, 10; Luc. IV. 8.

Prin urmare s. noastră lege ne invétia, cá adorare si inchinatiune propria numai si singuru lui Domnedieu compete.

E dreptu, cá s. baserica pre urma s. scriptura ¹⁾ totu odata demanda si ace'a cá pre Santii lui Domnedieu cari prin faptele si virtutile loru intr'unu modu evidentu au doveditu lucrarea puterii darului lui Domnedieu in viéti'a loru, si cá atari s'au facutu cá totu atâte flori de buna mirésma spirituala ale acelui daru; dîcu s. baserica ne demanda cá pre acesti'a se-i veneramu, — si cu deosebire cá pre Preasant'a Maria Mam'a lui Domnedieu, pentru abundantia daruriloru, — deosebita frumseti'a si curati'a sufletésca a Ei, cá pre un'a alésa din tóte neamurile, se-o laudamu si se o onoram mai pre susu decátu tóta faptur'a: dar' neci cându a demandatu, ci din contra necontenitu a opritu cá Acelei'a ori Santiloru lui Domnediu se se pres-tedie „adorare“ ori cultulu cuvenitu numai singuru lui Domnedieu.

S. baserica ce e dreptu intru descoperirea cultului sacru dá lui Domnediu ce e alui Domnedieu adeca „adorare“ „in- chinatiune,“ éra faptureloru amesuratu demnitatii ce cuprîndu in tain'a rescumperarei adeca Santiloru si Preacuratei V. Maria atribue éراسi cultu datoritu ce stà in „onorarea“ loru.

O! dar' mare e diferenti'a între „inchinatiunea“ (adorea- rea propria) si între onorare.“

Cá-ci ce e inchinatiunea? Inchinatiunea este recunós- cerea neconditionata a marirei si a perfectiuniloru eterne si infinite, anume: a totu puternicieii, bunatatei, intieptiune- ii, iubirei, santiei, dreptatei nemesurate si nespuse alui Domnedieu, — supunerea deplina si servire filiala contestata prin actele vointiei faéia de Domnedieu.²⁾

Dreptu ace'a adorarea nu e alta decátu contestarea nein- trerupta a relatiunii ce este între Creatoriu si creatura, ea e unu actu prin care omulu intru recunós-cerea puéi-

¹⁾ Io. XII, 26; — II Cor. V, 8; — Apoc. III, 21; — Rom. XV, 36; — Col. IV 3; Ephes. VI, 19; I. Thes. V. 25; — Ecl. 44; — Io XII, 26; — Evr. XI. 32.

²⁾ S. Thoma díce „Cultus est honor cum submissione qua alterius superioritatem saltem ia aliqua praerogativa, nostramque erga ipsum submissionem sub respectu hujus excellentiae profitemur.

netatei s'ale fația de Domnedieu celu santu marturisesce, adevérea supunerea s'a catra a totu puterniculu Domnedieu dela care are tóte, si ascépta tóta darea cea buna si tóta binecuventarea.

Cultulu acest'a alu adorarei chiar' pentru nefinit'a si necreat'a escelentia a lui Domnedieu pentru cá se se distinga de ori si ce altu cultu, s. baserica nu fora temeiu biblicu ¹⁾ 'lu si numesce apoi „cultulu latriei.“

Cine inse ar' poté se asserere cu temeiu, cá s. baserica vreodata a atribuitu Preacuratei Maria unu atare cultu alu latriei, — o adorare propria?

Precum s'a dísu mai susu, prima conditiune a inchinatiunei este: recunóscerea si contestarea neconditionata a marirei, a totu puterniciei si a tuturoru perfectiunilor domnedieesci. S. baserica inse neci cându a atribuitu Preasantei Vergura Maria perfectiuni absolute ori insusíri necreate, domnedieesci, si neci cându a recunoscutu in Dens'a vre-o marire, potere ori escellentia divina; ci din contra o-a tienutu si a onoratu cá pre o creatura in frumsetiata cu perfectiuni si insusíri marite, cu privilegie speciale escelente ale darului cerescu.

O alta conditiune a cultului latriei este: cá omulu intrég'a s'a fiintia pedeplinu se-o supuna lui Domnedieu cá Creatoriului, cá fiintiei celei mai supreme, atotupoternice si deplinitu perfecte si inca cu acelu cugetu si convingere cá tóte cele ce posiede fia bunatati trupesci ori sufletesci, fia daruri temporale ori ceresci eterne, singuru numai lui Domnedieu are se le multiamésca.

Dar' unde si cându a invetiatu vre-odata s. baserica cá fiinti'a nóstra ar' avé o atare dependentia ori ar' stá in asemene relatiune fația de Preacurat'a Maria?

Din contr'a intréga regula a credintiei nóstre, tóte paginile cartiloru nóstre rituale intru care e depusú si espresu cultulu atribuitu Preasantei Maria dovedescu cá Mam'a lui Christosn Ddieu in relatiunea s'a catra D.-dieu inca e o creatura si conservatóri'a cea mai supusa si umilita. Officiulu sacru asiediatu intru onórea Preasantei Maria pâna la evidentia marturisesce, cá desí Preasant'a Vergura prin vertutile s'ale ceresci si prin avuti'a privilegielor darului domnediescu a

¹⁾ II Leg. VI, 13.

pestrecutu tóte celelalte fapturi, dar' câscigarea si apropiarea acelu vertuti, acelei frumsetie mai presusu de ângerésca are se-o multiamésca îndurarei, bunatatei si darului nemesuratu a lui Domnedieu din care isvorescu si prin care s'au indeplinitu acele virtuti.

Cu acésta relatiune a Preacuratei Maria catra Domnedieu nu convine conceptulu cultulu de adorare.

Am fostu dîsu inca si ace'a, cà conditiunea necessaria a adorarei este cá dela Domnedieu cá dela Domnulu celu a totu puternicu si preainduratu se asceptamu tóte bunatátile si darurile sufletesci si trupesci, tóta santírea si mantuirea.

Desi e dreptu cà credinti'a crestínésca tiéne cumcà Mari'a este mam'a îndurarei, cà Ea e singura speredea celoru fora de sperare, gat'a folosítoria, — mangaiarea si scaparea celoru ce alérge la dens'a; dara s. baserica neci cându nu invétia, neci crede cà Preasant'a Maria dela sene, adeca de dupa perfectiunile s'ale proprie ar' poté se deie cuiv'a daru si mantuire, ci dà, invétia si crede cumcà Dens'a cá Mam'a lui Domnedieu, cá serv'a cea mai sânta si mai curata, prin rogatiunile, midilocirea si ajutoriulu Ei e in stare se ne câscige daru si îndurare dela Domnedieu, dela Fíiulu seu celu domnedieescu.

Officiulu acest'a alu midilocirei alu intermediarei ce se atribue Preasantei Maria, neci cum nu se póte asemená cu tota puternici'a si îndurarea deplinita a lui Domnedieu, si asia neci onorarea Mariei cu cultulu adorarei lui D.-dieu.

E bine! déca inse cultulu ce-lu prestédia s. beserica nu e cultulu adorarei, ce cultu e dara?

Acelu cultu ce noi credintiosii 'lu prestamu Preasantei Maria este reveninti'a purcésa din iubire filiala cuvenita Mariei cá mamei Lui Domnedieu; — acelu cultu nemica e alta, decátu espresiunea démna a laudei si a preamarirei acelu daruri preasante cu care in modu abundantu e inzestrata ace'a Mama santa de catra insusi Domnedieu; — apretiare omagiala a acelu vertuti, a acelei curatie ceresci si frumsetia ângeresci care din darulu speçialu si le-a insusitu si doveditu Preacurat'a in tóta viéti'a s'a. Cultulu atribuitu Mariei preafericite este recunóscerea solemna a acelei mariri cu carea Ea stralucesce intru imperati'a cerésca.

Acelu cultu cu care onoram pre Preamarit'a si cea mai onorata Maria este deodata si marturisirea si recunoscerea acelei de iubire de mama care Dens'a necontenitu o dovedesce fația de omenime, — este o contestare viua a acelei poteri inalte date. Ei dela Domnedieu, prin eserciarea carei'a e in stare, si voiesce cà toti cei ce intorcu la patronirea ei de Mama se primésca dela Fíiulu si Domnedieulu toturoru, tóta indurarea si mantuirea.

Si in acést'a stà cultulu de venerare si onorare ce aréta si dovedesce s. baserica fația de Mam'a cea preasanta a Domnului, — care cultu apoi spre a-lu deschilini atâta de cultulu adorarei — latrentecu — câtu si de celu atribuitu santîloru, — s. baserica 'lu numesce „cultulu hyperduliei.“

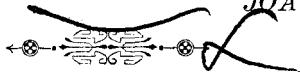
Considerandu mai de aprópe cultulu de venerare a Preacuratei Vergure Maria urmédia cà:

1) acelu cultu in essenti'a si de dupa natur'a s'a intru nemica nu se deosebesce de reverinti'a ace'a ce o aretamu aci pre pamentu fația de barbatii virtuosi, cari intr'unulu séu altu modu prin implinirea fapteloru maretie si sante au cascigatu merite laudabile demne de recunosciintia — intru nemic'a dîcu nu se deosebesce de venerarea prestata santiloru lui Domnedieu. Deórece cá se mai repetamu s. baserica in Preasant'a Maria nu veneréza vre-o fintia mai inalta decâtu o creatura perfecta, carea din ineffabila gratia domnedieésca a meritatu cá insusi Fíiulu lui Domnedieu se iee trupu dintr'êns'a, — si intru imperati'a lui Domnedieu se fia preainaltiata preste tóte cetele angeresci. S. baserica nu se inchina Ei, ci numai o venerédia cá pre fiic'a alésa si binecuventata a lui Domnedieu, cá pre mam'a Cuventului celui eternu. Pre langa tóte acestea

2) desî cultulu prestatu Preacurat. Maria de dupa natura si essentia e atare cá si celu aretatu in punctulu precedentu; dar' modulu prestarei e cu atátu mai sublimu si mai santu, cu atátu mai deosebitu si mai escelentu, cu câtu Preacurat'a Maria prin dignitate, santia, curati'a si marire pestrece tóte fapturile, pre toti santii si ângerii lui Ddieu.

(Va urmá.)

JOANU BOROSIU.

Despre casatoria in specie.

Precedentiele casatoriei.

I. Incredintiarea sêu sponsaliele.

Form'a si modurile incredintiarei.

(Urmare.)

Esamenarea sponsiloru.

Inchiarea casatoriei au se-o precêda tôte acele formalitati, câte le recercu si prescriu atâtu legile eclesiastice câtu si civili, pentrucâ se nu fia intrelasatu nemic'a din cele ce constata consensulu imprumutatu si liberu alu celoru incredintiati, neci se se inchie casatori'a in modu nelegale aducandu cu' sene urmari, cari parte ar' poté se impiedece scopulu, parte se fia stricatióse starei celoru ce voru se se casatorêasca. Intre aceste recerintie formali, ce au se precêda inchiarea casatoriei, loculu primu dupa templat'a incredintiare 'lu ocupa esamenarea celoru credintiati si inca inainte de promulgari din cauza câ descoperindu-se cev'a atare, ce ar' poté se amene ori se impiedece inchiarea casatoriei si prin urmare se impiedece si promulgarile, incredintiatoriloru, se li-se dee têmpu a suplení cele necesarie si prescrise. Ci in casuri anumite esamenarea se pôte face si dupa implenirea promulgariloru.

Esamenarea sponsiloru si-are inceputulu din tempurile stravechie, cându celi ce voiâu se inchie casatori'a se presentâu inaintea episcopului, carele cercâ despre consensulu liberu si câ nu cumva stâ ceva in cale, ce ar' poté se impiedece casatori'a. ¹⁾

Acést'a esamenare — câ si alte multe agende — a trecutu cu tempulu in competenti'a parochului si e prescrisa atâtu prin canonele particulare si prin dispusetiunile civile ²⁾ in câtu inchiarea casatoriei vine in relatiune si cu dis-

¹⁾ Tertul. de monog. c. 4. Siagun'a o. c. §. 87. Conf. o. nostr. §. 310. n. 2.)

²⁾ Pentru romani dispune intre altele mai de aprópe can. 7. sin archid. Blasiu 1864 si c. 16. b) sin. 1883. Circular. epp. gr. cat. din 1785 nr. 1274 la ordinat. imp. din 20 aug. 1783 si 6 jun. 1784. cumu si ordin. din. april 1815 nr. 843 si 26. jul. 1833. nr. 4953. si sin. d. de Gher'a 1882 constit. I. II. 6. b).

pusetiunile, statulu si prin dispusetiunea pravilei. ¹⁾ Diferinti'a stă numai in ace'a particularitate că esamenarea in unele locuri acumu se face inainte — in ale după promulgatiuni.

Cautandu la scopulu acestei esamenari distingemu esamenarea generale si speciale.

I. Cea generale se estende la cercarea toturoru acelu recerintie, din cari se pôte vedé si deduce cumca incredintia-rea inchiata s'a facutu dupa formele prescrise si nu existe nemica ce ar' poté împiedecá validitatea si legalitatea casatoriei, ce are se se inchie. Presentandu-se spre acestu scopu sponsii inaintea parochului, de comune si mai corespundiatoriu — inainte de a face promulgatiunile, parochulu are se cerce si sciricésca dela sponsi separatu ²⁾ si in comune:

a) nu cumva existe intre dinsi ceva împiedementu, ce ar' poté se face casatori'a neiertata, seau chiaru se o derime? Si cá se nu pierda nemicu din vedere, va face fórte bine déca va infrá in rondu tóte împiedementele ce potu se obvina. ³⁾ In casulu candu din atare cercare sar' ivi ceva împiedecare, are de a face pasii necesari pentru delaturarea ei pre' calea competente inainte de a pasí la inchiarea casatoriéi ⁴⁾

b) Cerca despre consensulu imprumutatu si liberu alu partiloru, mai antaniu separatu apoi si in comune; acesta

¹⁾ Cp. XVC. conf. si conc. prov. I. T. V. VIII in fine,

²⁾ Can. 7 sin. Blas 1869. constit. sin. d. de Gherl'a.

³⁾ Documentele cari chiarifica starea celoru din alta parochia suntu: a) carte de botezu, care nepotendu-se produce din anumite cause, neci potendu-se documentá pre alta cale etatea si statulu — se cere dispensatiune dela eppulu. b) atestatu despre libertatea de a poté inchiá casatori'a, c) licentia dela auctoritatea política ori militaria pentru aceli'a, cari stau sub dispusetiunile statului fačia cu inchiarea casatorii, cumu suntu de es. junii cari nu au trecut prin clasile asentarei, oficialii de statu s. a. La acestea se adauge succesivu atestatu despre promulgari si in casuri speciali dimisionali si delegatiune. d) Contractu despre bun'a invoire, unde acest'a se oftéza, si despre convoirea parentiloru, estrasu matriculariu pentru partea veduva e) atestatu despre tempulu jerei si f) dispensatiunea necesaria. Conf. Prav. cp. CCLXIX. Conf. cerc. epp gr. cat. din 1785. p. 10. Concil. prov. I J. V. c. VIII in X.

⁴⁾ Candu împiedementulu ar' fi atare, despre a carui delaturare cu ratiunabilitate s'ar' poté indoi, preotulu are dreptu a sistá si promulgatiunile. c. 16. sin. 1833. conf. si cercul. epp. din 1785. can. 16 sin din 1830. Vicariatu. castr. I jul. 1877 nr. 2329.

cercare o repetiesce si inaintea martorilor, si in câtu se pôte si despre consensulu parintiloru si alu acelor sub a caroru potestate stau sponsii.

2. Cercarea speciale are de scopu a cercá:

a) cá ôre sponsii au cunoscintia deplena despre cele ce suntu de lipsa (de necesitate medii si precepti) pentru fiacare crestinu, adeca despre inchiaturele credintiei, din invetiatur'a morale, despre sacramente si detoriele ce se referu la statulu celoru casatoriti ¹⁾ si cá sciu rogatiunile prescise. ²⁾ si in casulu cându nu le-aru scí acestea se nu-i cunune pâna cându le voru invetiá. ³⁾ Omiterea cercarei nu impórta fácia cu validitatea casatoriei, inse nu e de a se intreласá de câtu la celi de gradu mai inaltu alu culturei.

b) Cercandu despre bun'a invoire si libertatea deplina, care se recere la casatoria, se intrebe antaniu separatu pre fiacare din sponsi si cu deschilinita atentiune se fia la dechiaratiunea sponsei — repetîndu apoi intrebarea inaintea a doi martori, actulu se-lu induca in protocolu de impreuna cu dechiaratiunea de invoire a parentiloru — respectivu alu tutoriloru — seau a altor'a sub a caroru potestate stau incredintiatii. ⁴⁾

Acestu protocolu de invoire subscrisu de sponsi, de martori si de parochulu despre care se iá actu de scientia si in protocolulu parochiale, in casu de a cere ceva dispensatiune — prin protopopulu concernente se substerne la scaunulu eppescu. ⁵⁾

¹⁾ C. 7. sin. Blasiu 1869 Cercul. epp. gr. cat. din 1785. p. 7. La casatoriile mestacate e de a fi cu mare atentiune la diferintia de inchiaturele credintiei.

²⁾ Rogatiunea Domnului, inchinatiunea anger. diece precepte ale lui Ddieu, cinci ale s. basericei, siepte taine si simbolulu credintiei. Cercul. cit. p. 7. si can. 7. sin. din 1869. Concil. prov. I. T. V. c. VIII II. 2.

³⁾ Cercul. cit. p. 7.

⁴⁾ C. 16 sin. din 1833. Ratiu. Instit. teolog. §. 26. apendic. conf. §. 319. in fin. Conc. prov. I l. c. sin. diec. de Gherl'a l. c.

⁵⁾ C. 16 sin. din 1833. 3) 4). si decret. impcit. a colosi. In câtu pôte se esiste si contractu despre stipularea diestrei (Siagun'a o. c. § 84—86), este consultu cá parochulu se aiba cunoscintia pentru procesele ce potu se se nasca de a ci si pentru convingerea nu cumva legatur'a pusa ar' fi in contr'a scopului casatoriei. Conf. prov. Cp. CCLXVIII—CCLXXI.

In fine observamu că unele ordinatiuni dispunu că in casulu, candu celi straini nu suntu in stare a produce documentele in scrisu, cari sar' recere pentru dovedirea cutarei impregiurari despre ace'a că suntu liberi de legatur'a ce ar' poté se derime casatori'a, — ar' poté se intarésca cu juramentu că nu existe intre dênzii atare piedeca derimatória de casatoria, si acést'a au de-a o face mai alesu atunci, cându nu suntu in stare a documentá cu martori demni de credintia. ¹⁾ Atare au de a face sponsii si atunci cându cerendu dispensatiune dela promulgari — voru a intari totu cu juramentu că intre dênzii nu existe nici una piedeca derimatoria de casatoria, ²⁾ ci atari dispusetiuni cá si unele straine de institutiunile basericesci, nu suntu de a se pune in prapse de câtu cu permisiunea speciale a superioritatii eclesiastice in atari casuri, candu pre alta cale e absolutu imposibile a ajunge la resultatu.

3. Că care dintre parochi are de a face esamenarea in casuri candu sponsii suntu din dóue parochie, prin dreptu in genere nu e statoritu; mai speciale dispunu in asta direptiune dispusetiunile locali si particulare. De si s'ar' poté face prin ori care din celi doi parochi, totusi datin'a a introdusu că in unele locuri se se faca prin parochulu cununatoriu, in alte locuri prin parochulu sponsei dupa principiulu — ubi sponsa ibi sponsalia, — éra in alte locuri fiacare parochu face esamenarea pentru credintiosulu seu in-scientiandu pre cununatoriulu in scrisu despre implenirea acelor prescrie. Acésta prapca e introdusa si la noi. ³⁾

4. In urma dupa implenirea tuturor celor prescrie parochulu are se faca atenti pre sponsi că in câtu casatori'a e sacramentulu celoru víi — se se prepareze a fi in

¹⁾ Decret. imp. din 17 juliu 1787 nr. 8608. si 9. Aug. 1787 nr. 8063.

²⁾ Decret. din 27 nov. 1785.

⁴⁾ Cercul. epp. gr. cat. din 1785. p. 7. Façia cu cunosciutiile necesarie si cu rogatiunile s'a introdusu in unele locuri dateu'a că se-i esamineze si protopopulu, carele da licenti'a de casatoria. Façia de militari dispune Vicariat. castrens. din 14 decembre 1874 nr. 4000.

statulu gratiei — marturisindu-se si cuminecandu-se inainte de cununia.

Tempulu acestoru, ce se intogmesce dupa impregiurari, conciliulu tridenti nu-lu pune cu 3 dfile inainte de cununia ¹⁾

(Va urmá)

Sublimitatea si insemnatatea religiunei crestine.

(Fine.)

La popórale selbatece a Sudului se implení dis'a: „cum e anim'a asia e D.-dieu.“ Nu numai Indienii si Persii, Amónitii si locuitorii Americi, ci si popórale Greciei si Romei adoráu (serbatoriáu) pre dieii loru prin sacrificia de ómeni! Numai poporul celu alesu alui Israilu a pastratu, in midiloculu timpuriloru si rescóleloru de popóra, adeverulu ideiei curate alui Ddieu; totusiu cu frica mare priviá susu la Ddieulu loru si nu cutezá a-i chiamá numele. Si poporului lui Israilu i lipsiá spiritului amórei, care invétia pre celu facutu din pamentu, a nu privi si a se rogá cá sclavulu la impilatoriulu domnu, ci cá fiulu catra parinte.

Viéti'a religiósá a popóraloru anticitatiei e asemenea unei nopti fara de stele, unui desiertu fara cale, infinitu si голу!

Pre atunci veni in lume Salvatoriulu si asiediá in sufletulu omenescu ideia nouei si adeveratei religiuni. Elu invetiá pre ómeni teologi'a amórei; elu fundá religiunea animei. Nu in rogatiunea infinita, care o díce gur'a; nu in darulu, ce-lu aduce mân'a pre altariulu de piétra ori de lemnu, consista fiinti'a si pretiulu sacrificiului si adorarei lui D.-dieu, ci in unirea si curatieni'a, cu cari anim'a si cugetulu se dedica lui Ddieu.

Fie-care poporu alu vechimei 'si aveá divinitatea s'a propria si form'a sa deosebita de cultu, si nici cându vreo

¹⁾ Cerculariulu eppescu cit. 'lu pune cu 15 dfile inainte de cunun'a p. 9. Conf. si can. 5 sim. din 1675. la Alb. Jul. in act. si fragm. si 146.

legatura religiósá uniá dóue popóra. Isusu Christosu fundà o religiune fará datum, si patria: religiunea eterna 'a sufletului curatu si sublimu, „religiunea universale.“ Baseric'a lui Christosu aveá si are a uní poporale de tóta speci'a si cultur'a, fara margini nationali si geografice, prin unitatea unei credintia, prin spiritulu adevेरului, prin legatur'a amerei si a rogatiunei; si dupa cum interesele trecutórie impartu si despartu pre ómeni, asia trebue se-i unésca interesele eterne in o baserica mare a popóraloru.

Crestinismulu este si remâne religiunea cea adevērata, cea mai perfecta revelatiune alui Ddieu catra omenime, nu cá sistemulu indeplinitu de dogme si canóne, ci cá principiu a vietiei spirituale, care petrunde cu o fortia nesecavera in relatiunile pamentesci ale omenimei, luminându si binecuventându cu spiritulu eternului, adevेरului si a amórei. Cu câtu se aréta in omu mai tare natur'a in adevेरurile s'ale cu atátu mai splendidu se reveléza atotpotinti'a spiritului lui Christosu, cându esiléza si fortiéza poterile intunecósá, inimice lui Ddieu, a cedá ideiloru sublimitatiei eterne. „Déca veti primí invetiatur'a mea,“ dîce Salvatoriulu, „ve-ti cunósce adevेरulu, si adevερulu ve va face pre voi liberi!“ Pentru ace'a religiunea nu este numai o sciintia, ci mai inainte de tóte opulu animei. Déca religiunea ar' fi numai sciintia, atunci ar' fi de ajunsu, pentru a fi religiosu, a avé in chili'a propria o tabla de scrisu si o bucata de creta, pentru a resolvá ecuatiunea credintiei. (Lacordaire).

Baseric'a lui Christosu cuprinde rotogolulu pamentului, ea posiede unu tesauru de cugete adénci si sublime; dins'a conduce sufletele ómeniloru ér' aceste nu voru incetá de a fi fidele, si de a-si descoperí voi'a, dorerea si a-'si inaltia rugatiunile la altariale lui Ddieu. Chiar' déca necredinti'a ar' ruiná basericele vechi, aceste flori petrificate a pietatei, si ar' sfarmá altariale, cá prin boltiturele ruinate se se védia ceriulu instelatu, totusiu omenimea nu va incetá de a crede, de a se rogá si tânguí cá si mai inainte. — — Unde stá Avramu cându l'a chiamatu Ddieu Salvatorele: Cu petiorulu in nesipulu marei, si cu ochii inaltiati spre ceriu. Marea nu aveá stémperu, ér' din noru i vení alegerea si binecuventarea.

Ostenitu de caletori'a lunga, stá Salvatorele la fântan'a Sichar. De elu se apropiá o muiere din Samari'a si-lu întreabá despre adevératulu locu a adorarei lui Ddieu. — „Muiere!“ díse Salvatorele, crede-mi, va vení timpulu, cându nece pre muntele Garizim, nece in templele din Ierusalimu nu se voru rogá lui Ddieu; ci celu ce va voí se-lu chame, se va rogá lui cu Spiritulu — asia e voi'a Tatalui.“

Ultím'a privire a spiritului nostru, ultim'a mișcare a animei nóstre, ultimulu cugetu a sufletului nostru, va fí totu-de-a-un'a pentru credintia, pentru baseric'a nóstra a adevérului.

Din unitatea si caracterulu seclului nostru a disparutu unu elementu, carele e ó lipsa spirituala a ómeniloru si inca cea mai sublima: urm'a lui D.-dieu. Lumea e cadiuta in torintele materialismului, adevérulu a disparutu din baseric'a animeloru si unu pecatu greu apésa conscienti'a omenimei. Eu nu cutezu a esprimá nici unu cuventu a cugetarei mele propria, eu esprimu plângerea lui Doellinger, a magistrului ilustru a basericeí: „baseric'a e amenintiata de o retacire, care e dorerósa, dar' nu fara sperantia.“ Se afla multa rugina de abusuri si mecanisme desierte. Servitorii basericeí prin lene si nescientia au ajutatu a se pierde cele spirituali intre poporu, se invescu in aurulu lumescu si ei, profetii adevérului alarméza pentru lucruri lumesci. O tesa plina de neadeveru este si in unele scóle a adevérului: „déca scopulu e bunu si midilócele suntu bune; (si bonus est finis — bona sunt media).

E lucru nedemnu a atinge cu petiórele pline de pulbere (materialismu) ci cu mânele petate de sânge (injuria) unu templu curatu, o santienia. Adevérulu e invelitu cá icón'a cu velu din Sais — adéncu ne mai tiéne cuprinsi intuneculu seclului mediu, — preste totu forme góle — velulu trebue delaturatu, adevérulu descoperitu, elu nu ucide ci luminéza si vivifica!

Din inaltímea Olivetului privesce Salvatorele seclii viitori, seclulu nostru — si dorere adénca, fara margini i cuprinde sufletulu seu. Fóra amóre si adevéru, cátu de desonorata vede elu mirés'a s'a: „baseric'a,“ pentru care cu doru ferbinte a suferitu mórte pre cruce. Susu pre muntele agoniei petrunde fumulu ruineloru, pre cari se ardu ómeni cu Ddieu

in anima, pentruca au recunoscutu alta forma de credinti'a. Susu pre muntele agoniei resuna lamentarea familielor, cari traiescu fara pace la ace'asiu vétra — pentruca diverginti'a formei de cultu, le-a cufundatu si despartitu animele. Susu la Salvatoriulu intristatu sbóra sufletulu unei mame cu tanguire inadusita. Ultim'a-i rogare, ultim'a-i dorintia a fostu: prunculu meu mortu, (se se asiedie) langa mine in grópa. Fiindu inse prunculu botezatu dupa altu ritú, fanatismulu conturba liniscea mormentala a sermanei caletória si desparte de pamentulu sântitu si de anim'a mórta a mamei pre prunculu nevinovatu resvretitu.

La privirea atatoru imagini pline de fiori, se cutremura de cea mai adénca dorere sufletésca capulu mantuitorului si si-lu pléca la pamentu si érase striga catra Parintele seu: „parinte! ie dela mine pocalulu acest'a cá tristu e sufletulu meu pana la mórte!“

Numai o mantuire, o scapare este. E numai o strigare pentru a aprinde schintéu'a divina, ce e demolita, de a vivificá de nou religiunea animei, de a desvoltá sêmburi luminei eterne, cari ardu in fia-care sufletu omenescu, din cenusi'a formelor invecchite si putrede, e o misiune sânta, amica pentru toti omenii de a devení vii din formele mórte si de a redicá fiinti'a datatória de viétia.“

PAMFILIU GRAPINI

preotu gr. cat.

— —
Insciintiare.

Am onóre a aduce la cunosciinti'a On. publicu cumcá opurele mele: „*Cuventari besericesci Tom. III.* si *Orientele Cat.*“ s'au pusu suptu tipariu cu inceputulu lui Octobre si pre capetulu lui Novembre se voru poté ecspedá prenumerantiloru. Pentru inlesnirea procurarei mai prolongescu terminulu de prenumeratiune pana la 10 Novembre, si rogu pre P. O. DD. Colectanti cá se benevoiésca a-mi retramite cólele de prenumeratiune pana la acestu terminu, pentruca celi veniti mai tardíu nu se voru poté considerá de prenumeranti, si voru poté primí opurile numai pre langa pretiulu de bóltá. — Din *Resultatele filosofiei* se mai afla ecsemplarie cu pretiulu de 60 cr. si se ecspedéza prenumeratiloru indata dupa reinapoiarea cólei de prenumeratiune.

JOANU PAPIU.

Proprietariu, Redactoru si Editoru: Nicolae Fekete Negrutiu in Gehrl'a